

Si hi hagué *quabt'la*, passava a *quaccla* amb consonant doble almenys, i tota la «lautlich normale entwicklung» se'n va en orris: *-CCLA > ðle!*. I en les gloses de Reichenau (princ. S. VIII) el mot apareix no una sinó tres vegades (en les gloses n.º 801, 266 i 877, de l'ed. de Foerster) amb l'interpretament «coturnices» tots tres cops, i en part amb plural femení *-oles* mostrant ja iniciada l'evolució romànica de la terminació (Marchot, *RFgn.* XII, 643). No sabem, és clar, fins a quin punt aquesta evolució en *-kkla* va arribar a passar al romànic (o aquest només va rebre una base en *-tila*), car només ens consta que *kwakkel* és neerlandès mitjà i modern, frisó oriental *kwakkel*, *quackele* b-al. mj., «entlehnt wohl zur Merowingerzeit». O sigui que per salvar l'error seu i de M-Lübke ens vol fer creure que aquests dialectes germànics havien manllevat un mot llatí en forma clàssica, quan encara *-C* es mantenia sorda! Va muntar, doncs, aquest Holandès Errant en el Capitoli quan acabava de sortir-ne Brennos. Totes aquestes habilitats les hauria evitades si hagués volgut veure que no hi havia *-ACULA > -aille* sinó la *-T* recolzada de l'a-al. ant. *quaitila* i del cat. *guatl(l)a*.

Que hi intervenen factors onomatopeics és clar. Però és una observació ben repetida que una herència paleo-germànica i fins indoeuropea, de formes més o menys fluctuants, va sovint de bracet amb l'obra de l'onomatopeia, intervenint i tornant-hi diversos cops, i de vegades des dels orígens. És clar que al costat del neerl. mj. *quackel* veiem el verb *quacken* 'to croake' (Skeat) i que l'angl. *quack* 'grallar' és conegudíssim: ja hi ha un *quacquare* «ortigometrae, coturnices» en el *CGL* v, 574.35, «*qualia* a voce quam facit, scilicet *quaquera*», Joannes a Janua; el nostre L. d'Aversó ja registra un verb *gailha*, *gailbe* «ço és cantà» (*Torc.*, 248, 750.2) que devia ser la designació antiga del cantar o grallar de la guatlla. Hi ha, però, d'altres variants antigues en el nom germànic de l'ocell: *Wachtel* és la forma normal de l'alemany modern, i això ja es troba, juntament amb *qu-*, des de l'a-al. antic, junt amb b-al. mj.⁶ i neerl. mj. *wachtele*, dels quals no hem de separar gaire l'ags. *wihel* ja citat: variant que es pot comprendre de tres maneres: influència de l'al. *wachen*, angl. *wake* etc. amb el sentit de 'mantenir-se despert, cap viu', però sembla més convincent que hi hagués intervenció imitativa d'un *yak!* escarnidor de la veu de l'ocell, o que havent estat originàriament **hwabtala*, **hwihel* (una alternança *k/h* és possible de tantes maneres en fonètica germànica) una dissimilació vagi eliminar un so tan feble com *hw-* inicial: i també és versemblant que poc o molt col·laboressin dos factors d'aquests o tots tres.

I encara ho hem de pendre de més lluny, puix que també tenim una altra variant, aquesta en la consonant interna: b-al., frisó i neerl. *kwartel*, que ens recorda en forma almenys curiosa la *-r-* de formes del nom de la guatlla en un seguit de llengües indoeuropees: scr. *vártikā* i grec *φόρτυξ*, *-υρος* (*IEW*, 1180): recordem que la *i* sànscrita representa *ə* de l'indoeuropeu, que també la *ypsilon* grega pot representar una de les varietats de *šwá* o vocal reduïda de l'in-

doeuropeu, però que en canvi això dóna *a* en germànic; i que una *ð* etimològica de la llengua mare es torna *a* tant en germànic com en sànscrit: només caldria postular que *GWORT-/GWORTAK-* hagués, en part, eliminat per dissimilació l'element velar de la labiovelar complexa *gw-* per comprendre el pas a *φόρτυξ* per una banda, a *vártikā* per l'altra, a *kwartel* (amb sufix diminutiu secundari) per l'altra.⁷ Si amb tot això combinem una mica d'intervenció onomatopeica, quasi configurariem una unitat, almenys relativa. I afegim-hi d'altra banda el ll. *COTUR-NIX*, que com indiquen Schuchardt (*l. c.*) i Walde-H. sembla sortir d'un arcaic *QUOCTUR-NIX* (amb pèrdua de la *-c-* per dissimilació), i aquest *QUOCTURNIX*, en un dim. *QUOCTURNIC-ULA* ha restat en el roms. *potrniche*; ara bé que a aqueixa arrel itàlica *QUOCTUR-* respongués fonèticament una base alternant *QUAHTILA/(H)UAHTILA/UARTILA*, en llocs diversos del paleogermànic, ja no fóra res d'astorador.

Des del punt de vista de la romanística, acontentem-nos, però, amb donar per provat que el germ. occid. *QUAHTILA* va passar d'una banda per boca dels langobards a Itàlia, i per boca dels francs a França, Occitània i Catalunya. Pel vehicle del llenguatge de l'alta cacera, i dels falconers dels nobles senyors cinegetes.

DERIV.: *Guailleta* dim.: «un esparver mudats e bells / --- / entre ses mans anet ploman / una *guailleta*, on se pexia», en la *Faula* del mall. Guillem de Torroella (c. 1375), v. 397. Diminutius semblants: *guaille-reta* mall., + *guatlerina* men. «es vespre, sa meva nina / me diu —Mun pare què 'm dui? / —Ai, fieta des meus uis, / te duc una *guallarina*», Camps Merc. (*Folkl. Men.* I, 139). *Guatllar* (veg. supra per al sentit 'cantar la guatlla'). *Guatller*. *Guatlleró*; *guatllero*; *guatllot*. *Gotlejar*.

¹ Llició verificada en l'ed. prínceps (que Riquer, p. 275, canvia a tort en *guatlla*). —² Aquest ús actiu, que nosaltres hem girat per passiva, encara que bàsicament es tracti de les bòfies que enlloc no planyen els caçadors, faria sospitar si a part dels èmuls de Nemrot, no contribuïren a encunyar la frase els del venecià Casanova, cf. la cita del fablel francès que dono més avall. —³ Sens dubte hi ha una variant com la del francès modern, en els dialectes, més afrancesats, del Llemosí, Alvèrnia i Roine: «de-fes, uno tardivo *caio* / sus la coustiero, amount, cascaio», *Calendau* (x, 71.1). —⁴ El xerraire barber «catedràtic» en forja una etimologia intra-basca amb *gari* 'blat', que se li empassen Van Eys (*Dict.*, 154) i Uhlenbeck (*Vgl. Lautl. d. bask. Dial.*, p. 59), però que a nosaltres se'ns ennuega. —⁵ No s'acaba aquí la tirallonga, amb alguna reserva o sobretents mostren aquest judici K. Hetzer (*Die Reichenauer Glossen*, *BhZRPb.* VII, 46); W. Foerster, *ZRPb.* xxxi, 558; Jud, *ZRPb.* xxxviii, 42; Walde-H., s. v. *coturnix*; Zaun (*l. c.*). Poc hi aporta una nota més recent de Piel (*Rev. de Portugal* xiv, 60-2). Important la nota de Schuchardt, *ZRPb.* xl, 1920, 326-8, sobre denominacions diverses de la guatlla en romànic etc. i si no m'enganyo no parla